

NATUR OG MILJØ BULLETIN NORGES NATURVERNFORBUND

**Danmark og EF:
Strid om
miljøavgifter**

SIDE 4

**To sider
drivhuseffekt
og rart vær**

SIDE 6-7

**Reiten snur
kraft-Norge
på hodet**

SIDE 8

**Naturvern-
forbundet
hardt ut mot
Senterpartiet**

SIDE 9

**Hydro liker
ikke PVC-
boikott**

SIDE 10

Slepesaken på Hardangervidda: Bøndene truer med friluftsliv-boikott

Medlemmer i Naturvernforbundet, Turistforeningen og Jeger- og Fiskerforbundet risikerer å bli boikottet vekk fra friluftsliv i Nore og Uvdal kommune. Bøndene og skogeierne i kommunen raser fordi de tre organisasjonene går til rettssak om veibyggingen langs slepa fra Solheimstulen til Lågaros.

Av JON BJARTNES

Bondelag, bondekvinnelag, småbrukarlag og skogeierlag i Nore og Uvdal har i fellesskap sendt brev til Naturvernforbundet, Turistforeningen og Jeger- og Fiskerforbundet. Bøndene vil true organisasjonene til å trekke kravet om rettssak tilbake.

Mot myndighetene

Gjennom fellesorganet Samarbeidsrådet for Naturvernsaker (SRN) har de tre organisasjonene gått til sak mot myndighetene, etter at den gamle slepa fra Solheimstulen til Lågaros uten tillatelse er omgjort fra kulturminnesmerke til bilvei. Sleppe er fire mil lang, og ligger midt i Hardangervidda Nasjonalpark.

Bøndene i området bruker slepa til kjøring i forbindelse med villreinjakt og garnfiske. De setter mye inn på å beholde sin nyvunne kjørekraft.

Boikott

– Vi kan slett ikke være enig i at slepa har fått for høy standard, heter det i brevet fra lagene. Hvis SRN ikke trekker saken tilbake, vil bøndene «vurdere å iverksette mottiltak», skriver de. Det betyr blant annet boikott:

– Medlemmene av våre lag eier og forvalter betydelige utmarksarealer i sør-Norge. En naturlig konsekvens kan derfor bli å boikotte salg og bortleie av jakt- og fiskekort til medlemmer av deres organisasjon. Samarbeid på andre måter kan også bli brutt, skriver bøndene.

Utmelding

Og de har mer på lager:

– En aksjon for massiv utmelding av medlemmer tilsluttet Deres organisasjon, kan bli en selvfølge, skriver lagene.

Det er imidlertid lite som tyder på at organisasjonene i

SRN-samarbeidet akter å la seg skremme. I et svarbrev til lagene skriver Naturvernforbundets leder Ragnar Vik – også formann i SRN – at det å fremme sine saker for en domstol er en soleklar rett for norske borgere og deres organisasjoner.

Regelverk

Vik – som selv er advokat – henviser til de regler som gjelder bruk av Hardangervidda.

– Det er uforståelig at vårt krav om at gjeldende regelverk må etterleves og håndheves kan bli oppfattet som «et direkte angrep på bygdefolkets eiendoms- og bruksretter på vidda». Disse rettigheter er jo beskyttet gjennom det samme regelverk som vi krever opprettholdt, skriver Ragnar Vik.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Redaktør: Jon Bjartnes
Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Grafisk produksjon:
GPG Sats & Trykk as
Annonser: NMR, (02) 61 62 10

Reiten er en luring

Olje- og energiminister Eivind Reiten er en luring: På miljøbevegelsens energi- og vassdragsseminar i Hurdal greide han å gjøre seg til venns med innbarka vassdragsvernere – uten å love mer enn at han skal bli flink til å telle penger.

Akkurat nå har det seg sånn at det ikke er god økonomi i å bygge ut flere vassdrag. Et system med relativt kostbar fastkraft og nesten gratis tilfeldig kraft, der utbygginger blir vedtatt for å tilfredsstille masete lokalpolitikere, på bakgrunn av grumsete spådommer kalt kraftprognoser – et slikt system skurrer like mye i ørene på en markedsøkonom som på en miljøvernere.

Og Reiten er en politiker for 90-åra: Først og fremst markedsøkonom. Han protesterer ikke på å bli kalt direktør for energi-Norge, og hans mål er et velsmurt energisystem, der ingen driver med ting som ikke lønner seg.

Det betyr stopp i nye vannkraftutbygginger de neste fem åra. Det betyr at hvis vi skal eksportere «ren» vannkraft til våre naboland, skal den være noe vi har spart oss til, ikke noe vi har bygd oss til. Og det betyr at vi skal drive med energiøkonomisering – når den kraften vi sparer blir billigere enn annen kraft.

Dermed har miljøbevegelsen plutselig fått en slags alliert på toppen av Olje- og energidepartementet. Det må vi vite å utnytte. Men vi skal huske på at Reiten er en venn av den typen som bytter side når pengene gjør det. Den dagen det igjen lønner seg økonomisk med dammer og rør, er ikke han den som står i veien for kraftutbyggingene.

Så blir spørsmålet om det er mulig å få Reiten og de andre unge, økonomikyndige flinkingene på vår side, og på litt tryggere basis enn den vi står på nå. Nøkkelen ligger – naturligvis – i pengesekken.

Ingenting tyder på at kapitalismen har tenkt å synke kraftløs til marken riktig ennå. Da må vi utnytte markedskreftene så godt vi kan; det betyr at vi må mase oss til kraftige avgifter på alle varer og tjenester naturen forlanger at vi skal redusere bruken av. Det er verdt å huske at ingenting i Reitens visjoner om et velsmurt og lønnsomt energisystem behøver å krøse med en generelt høyere pris på vannkraft og andre energibærere.

Med en høyere pris kan forbruket synke. Og med Lomsdalshestehandelen friskt i minne, er nok et synkende el-forbruk en bedre garanti for vassdragsvern enn en tilsynelatende trygg plassering i Samla Plan.

DU STORE VERDEN

Billig vindkraft

Elektrisitet produsert ved vindkraft blir stadig billigere, skriver Acid News.

Danmark begynte å lage elektrisk strøm av vindkraft i midten av 70-åra. Utviklingen der viser at prisen per kilowatt-time bare på de siste sju åra har sunket med cirka 70 prosent. Teknisk forbedring og gryende masseproduksjon, har gjort dette mulig. Vindkraft utgjør i dag kun en prosent av dansk elektrisitet, men målet er satt til ti prosent innen år 2000.

Hovedproblemet ved en utbredt bruk av vindkraft er plasseringen av vindmøller. Ved å sette opp vindmøller flere kilometer utenfor kysten vil man unngå sjenerende lokaliseringer. Økte konstruksjonskostnader ved en slik beliggenhet vil til en viss grad oppveies av sterkere vind.

Metanol i drivstoff

Naturvernere og fagforeningsmedlemmer i Brasil vil forhindre at regjeringen introduserer metanol som et alternativ til etanol i drivstoff for biler.

Regjeringen er konfrontert med en økende mangel av sukkerrør-etanol som brukes i drivstoff til omtrent en tredjedel av Brasils 13 millioner biler. Regjeringen vil innføre bruk av metanol som en kortsiktig løsning inntil det er nok sukkerrør på markedet igjen. Motstanderne mener mekanikere og ansatte ved bensinstasjoner kan få hjerneskader og andre sykdommer hvis de blir utsatt for metanol over lang tid. Naturvernere har i samarbeid med fagforeningene, som representere de involverte yrkesgruppene, klart å utsette vedtaket ved å gå til rettssak mot regjeringen.

Katalysator på båter

En lov om katalysator på fritidsbåter, ferjer og fraktskip vil muligens bli innført i Sverige innen midten av 1990-årene, skriver Dagens Nyheter.

Forslaget kommer fra det svenske Sjøfartsverket. Der slår man fast at det allerede i dag finnes teknikk som kan rense bort 90 prosent av utslippene fra skipstrafikken. Sjøfartsverket regner med kraftig motstand fra fritidsbåteierne, men påpeker at det ikke er noen menneskerettighet å kjøre fort på sjøen. Fordyrende renseteknologi vil forhåpentlig begrense antallet forurensende passbåter, sier en talsmann.

Surere enn noensinne

Et voldsomt regnvær over sørlige områder i Sverige de siste ukene har forverret surhetsgraden i vassdrag vest i Sverige, melder Dagens Nyheter.

I flere av vassdragene har målinger vist de laveste pH-verdiene noensinne. I tillegg er innholdet av former av aluminium som er giftige for fisk og andre organismer uvanlig høye. Dette vil trolig innebære at ørret og lakseyngel vil dø på vei ut i havet.

Skjedd siden sist

Raskt ekspedert

Naturvernforbundet i Sortland fant nylig fat med nærmere 5000 liter spillolje på en industritomt i Sigerfjord. To dager etter at funnet ble gjort kjent i avisen Vesterålen, var oljefatene fjernet.

Sortland kommune er den formelle eieren av tomta selv om den har vært leid bort til flere industribedrifter de siste 20 årene. Det er ikke klarlagt hvem som har ansvaret for spesialavfallet, men kommunen valgte å ta på seg jobben med å fjerne det miljøfarlige avfallet.

Ny Worldwatch-rapport

Den årlige Worldwatch-rapporten «State of the World» er lagt fram siden forrige nummer av bulletinen. Den er som vanlig full av svarte framtidsutsikter, men inneholder også en skisse til hvordan verdens mest misbrukte språklige uttrykk – «sustainable development» eller «bærekraftig utvikling» – kan bli til virkelighet.

Worldwatch Institute er forskningsinstitusjonen som alle lytter til – omfavnet av miljøvernere, politikere og næringsliv. Mye skikkelig dokumentasjon om verdens miljøproblemer har kommet fra instituttet de siste årene, og lederen, Lester Brown, ble verdensberømt da han for to år siden uttalte at vi bare har ti år på oss til å redde verden. Nå som det bare er åtte år igjen ønsker Brown å presisere at vi i løpet av 1990-årene må begynne arbeidet for å nå et bærekraftig samfunn omkring år 2030.

Alternative energikilder og transportmidler er stikkord for det bærekraftige samfunnet, og sykkel vil stå sentralt i framtidens transportsystem, mener Worldwatch. Worldwatch Norden har gitt ut boka på norsk, og instituttleder Magnar Norderhaug mener at det nå mer enn noensinne kreves handling for å løse problemene. Så spør det hvilken hatt styreformannen i den nordiske Worldwatch-avdelingen, Øystein Dahle, har på seg i kampen mot privatbilismen. Han er jo som kjent også viseadministrerende direktør i Esso Norge.

Men boka er verdt å lese!

Valla tukter Trondheim

Trondheim kommune må rense kjemisk ved to kloakkrenseanlegg som skal bygges, skriver Miljøverndepartementet i en pressemelding.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ga Trondheim kommune pålegg om kjemisk rensing ved Ladehammeren og Høvringen renseanlegg. Kommunen påklaget avgjørelsen, men fikk ikke støtte fra departementet. Størrelsen på utslippene og de konsekvensene disse har for forurensing av Trondheimsfjorden gjør denne avgjørelsen påkrevet, mener miljøvernminister Kristin Hille Valla.

Trondheim kommune er miljøpakkeområde og departementet vil bidra til finansiering av arbeid med lån og tilskudd.

NB!

Søknadsfrist til Finsefondet, som er omtalt i vedlagte annonsebilag, er utsatt til 10. mars!

NB!

NB!

NB!

Takk for støtten!

G R A Y L I N G
PUBLICITY
A S

SØR-NORGE ALUMINIUM A/S
HUSNES
TLF. 054-75000 FAX 054-71787

IGP/AS
RÅDGIVERE INGENIØRER
POSTBOKS 799 - 9001 TROMSØ

OSLO LYSVERKER

THORSTEIN SMITH-CHRISTENSEN
AKSJESKAPET SMISTAL

TETRA
PAK

ØVRE EIKER KOMMUNE
3300 HOKKSUND

Carnegie a.s.
MEDLEM AV OSLO BØRS
MEMBER OF OSLO STOCK EXCHANGE

Danmark og EF: Strid om miljøavgifter

EF har liten sans for å legge høyest avgift på de energiformer som forurenses mest. EF-kommisjonens siste reviderte forslag innebærer null avgift på kull, naturgass og elektrisitet. Fyringsolje skal imidlertid avgiftsbelegges høyere enn tung olje.

Av JON BIRGER
SKJÆRSETH

EF's nye harmoniseringsforslag stikker kjepper i hjulene på den danske regjeringens politikk som går ut på å legge størst avgift på de energikildene som forurenses mest. I følge Kommisjonens forslag skal svovelholdig tungolje avgiftsbelegges med maksimum 144 kroner pr. tonn. Den danske avgiften på slik olje er i dag 1.984 kroner. Energiminister Jens Bilgrav Nilsen og økonomiminister Niels Helveg Petersen sier til den danske avisen Information at de tar klar avstand fra EF's planer.

Omvendt prinsipp

På fyringsolje skal avgiften ligge på mellom 375 og 425 kroner pr. 1000 liter. Det betyr at den danske avgiften må ned med minst 1.315 kroner. For tyngre fyringsolje skal avgiften enda lenger ned, og Danmark må sette ned avgiften med minst 1.840 kroner per tonn. For kull, naturgass og elektrisitet er det enklere. Her skal det være null avgifter. For bensin blir det ikke satt noe øvre tak, men en minimumsangift som er på ca. to tredjedeler av den danske avgiften i dag.

Energiavgift

EFs miljøkommisær har tatt til orde for at energiavgiftene skal kunne brukes som miljøavgif-

ter. Tanken har vært at energiavgiftene skal avspeile miljøbelastningen, for eksempel ved at avgiftene fastsettes i forhold til svovelinnholdet. I Sverige er denne tanken i ferd med å få gjennomslag, og et forslag om å fordoble avgiftene på kull er fremmet av et parlamentsutvalg.

Miljø-libero

Kommisjonens forslag er ennå ikke formelt sendt videre til Ministerrådet, så forslaget kan fortsatt endres. Hvis forslaget går igjennom kan vi vente oss en interessant rettsak i Europadomstolen, hvor Danmark kan få føle hva det koster å leke miljø-libero på markedsentusiastenes banehalvdel.

Vest-Tyskland og EF: Strid om miljøgifter

Vest-Tyskland har kommet i konflikt med EF-kommisjonen ved å insistere på å erstatte den svartelistede miljøgiften PCB med et nytt stoff kalt Ugilec. Kommisjonen sier at Ugilec er omtrent like giftig som PCB, og vil forby begge.

Av ANETTE BJERKE

Vest-Tyskland velger å gå omveier for å kunne fortsette å bruke Ugilec innen kullgruve-drift. Planen er å spørre Nordsjø-konferansen i Haag neste måned om å frita Ugilec fra et foreslått forbud mot PCB-erstatninger.

Like ille

PCB og Ugilec har mange lik-

hetstrekk. PCB er en menneskeskapt, klorholdig forbindelse som er akutt giftig, vanskelig å nedbryte, og har evnen til å lagres i kroppen og konsentreres oppover i næringskjedene. Dessverre deler Ugilec disse egenskapene. Det lagres i fett og er ikke biologisk nedbrytbart. Begge stoffene tilhører en gruppe som har egenskaper industrien setter høyt. Innen gruvedrift egner de seg spesielt fordi de ikke slår gnister ved høye temperaturer. Ved å erstatte PCB med Ugilec, slipper

industrien å bygge om maskinene.

Bestillingsverk

Testene som forsvarer Ugilec er utsatt for hard kritikk. Noen forskere sier at undersøkelsene er bestillingsverk, og at de er foreldet. Jurgen Bastian, som har skrevet en utredning om Ugilec for EF-kommisjonen, sier til New Scientist at testene er laget for å tilfredstille kjemikalieprodusentene, ikke sikkerhetsbehovet i gruvene.

Rovdyr i Nordisk Råd

Foreningen Våre Rovdyr går hardt ut mot stortingsrepresentant Johan C. Løken fordi han nå reserverer seg mot det juridiske utvalget i Nordisk Råd. Utvalget avviste nylig de nordiske bondeorganisasjonenes forvaltningsplan for rovdyr.

Av GUNNAR BOLSTAD

Det juridiske utvalget i Nordisk Råd foreslår at saken ikke behandles videre under den endelige votering under Nordisk Råds sesjon i Reykjavik 28. februar. Dermed settes en foreløpig strek for Norges Bondelags mangeårige bestrebelser på å få gjennomslag for sine rovdyrplaner, som miljøbeveelsen betrakter som et forsøk på snikutryddelse av rovdyr og en torpedering av Bern-konvensjonen.

Når Johan C. Løken nå ønsker å kartlegge om et nordisk rovdyrssamarbeid er i strid med Bern-konvensjonen, kan det ikke oppfattes som annet enn et bevisst forsøk på å forhale saken og påvirke avstem-

ningen i Reykjavik, sier formannen i Foreningen Våre Rovdyr, Paul Granberg. Løken opptrer tilsynelatende som en forlenget arm for Bondelaget og dets biologiske rådgivere, sier Granberg, og legger til at Løken selv sagt må vite at et samarbeid over landegrensene er ønskelig og helt i tråd med Bern-konvensjonen der det tjener denne avtalens formål, fordi han var med da Stortinget enstemmig ratifiserte konvensjonen i 1986.

Hva husker Løken?

Selv om Johan C. Løken skulle ha glemt hva han var med på å godkjenne i 1986,

husker han åpenbart sine løfter til Østre Hedmark vilt- og miljøforening(!) i 1985. Denne ekstreme grupperingen, hvis hovedformål etter eget utsagn er å utrydde ulven gjennom virksomhet på begge sider av loven, ble av Løken lovet tverrpolitisk støtte til sitt arbeid. Men det spørs hvor mange av de øvrige 86 nordiske delegatene som vil følge Løkens krumspring og gå i mot innstillingen fra juridisk utvalg, sier Granberg.

Foreningen Våre Rovdyr ble stiftet i 1986, med hovedformål å se til at norske myndigheter følger sitt eget lovverk og internasjonale forpliktelser om forvaltning av rovdyr.

Jordskjelv stopper Øresund-bru?

Vanskelige geologiske forhold kan sette en foreløpig stopper for en fast bruforbindelse mellom Danmark og Sverige over Øresund. Samtidig står svenske og danske myndigheter nærmere hverandre enn noensinne når det gjelder å komme til enighet om et felles prosjekt.

Av GUNNAR BOLSTAD

En bruforbindelse over Øresund er selve nøkkelen til den omstridte ScanLink-forbindelsen som skal knytte Norden nærmere til det europeiske markedet. Den nåværende ferjeforbindelsen er en formidabel propp i et effektivt vei- og jernbanenett til kontinentet og en bruforbindelse har lenge vært under planlegging.

Men nå går Sveriges geologiske undersøkning, SGU, hardt til verks mot prosjektet og advarer mot sprekker og jordskjelv i området.

Man må kjenne til de geologiske forholdene i Øresund for å kunne planlegge en bruforbindelse, sier førstestatsgeo-

log Bertil Ringberg til Dagens Nyheter, og peker på det faktum at det geologiske fagmiljøet er uten representasjon i prosjektgruppen som utreder bruforbindelsen.

Ferdig i 1997

Likevel fortsetter planleggingen av brua ufortrødent. Trolig vil byggingen kunne begynne straks danskene er ferdig med Storebælt-brua mellom Fyn og Sjælland. Dermed vil Øresundsbrua stå ferdig i 1997. I tillegg planlegges det en bruforbindelse mellom Falster og kontinentet.

I mens spiller det svenske

jernbaneselskapet poker med både Norge og Danmark. SJ har ennå ikke avskrevet en ekspansiv satsing på togferjer fra Skåne til kontinentet. NSB følger spent med på side-linja, men håper på en bruforbindelse.

Vi er bekymret for norsk industri og er redde for å havne i bakevja dersom vi ikke får ned transporttidene, sier Fred Tschan ved NSBs internasjonale avdeling. Faste bruforbindelser via Danmark til kontinentet kan gi en transporttid på strekningen Oslo-Hamburg på under ti timer, mener Tschan.

Takk for støtten!

ODDA SMELTEVERK A/S
P.O. Box 68
5751 ODDA, Norway

OCEANOR
Oceanographic Company of Norway AS
PIR-SENTERET
N-7005 TRONDHEIM, NORWAY

HOMLONG OG RAKNESTANGEN
ARKITEKTFIRMA A/S

 SIRDAL
KOMMUNE

SR-FONDS
-et selskap i SR-BANK gruppen

BORREGAARD
INDUSTRIES LIMITED

 Setsaas

OLJEINDUSTRIENS
LANDSFORENING

Takk for støtten!

**Klær, Tekstiler,
naturmaling**
Skippergt. 21 og
Prinsensgt. 3^B, Oslo
milieu design

**BEDRIFTSØKONOMI
& REGNSKAP**
ERLING HANSEN
C. J. Hambros pl. 7,
0164 Oslo 1
Tlf.: (02) 20 18 39

DYKKERSPORT A/S
Wm. Thranesgt. 51
0173 Oslo 1
Tlf.: (02) 38 21 00

**NORSK
JERNBANE FORBUND**

SOLBERG
BOMULLS-TEKSTILER
OG GARN
— i pakt med naturen

**Japans mest spennende
BILPROGRAM**
— Med Norges beste
GARANTI

 LARVIK KOMMUNE
**Vi har en flott
NATUR**
— og vil bevare den

DOW NORGE A.S

Drivhuseffekten:

Nedsatt forplantning

En temperaturøkning på 3-4 grader vil gi jorden det varmeste klima den har hatt på 100.000 år. Temperaturøkningen kan redusere reproduksjonen til både planter og dyr, skriver tidsskriftet New Scientist.

Av ANDERS GJESVIK

Temperaturøkningen på grunn av drivhuseffekten vil skje 10-40 ganger raskere enn den gjorde etter siste istid, i følge Nasjonalt senter for atmosfærisk forskning i USA. Klimaendringen etter siste istid endret jordas miljø drastisk, og minst 32 pattedyrsllekter døde ut. En rask temperaturøkning fører ikke bare til at fauna og flora endrer seg i utakt, den truer også forplantningen.

Vått og tørt

For høy temperatur og endringer i vanntilførselen er tilstander som kan virke inn på både dyrs og planters reproduksjon. Noen planter blomstrer ikke når det blir for fuktig, mens

andre ikke blomstrer når det blir for tørt. Drivhuseffekten vil føre til at noen strøk får økt nedbør, mens andre får mindre. Mange dyr forplanter seg ikke hvis forholdene for avkommet er for dårlige. Fugler legger færre og sjeldnere egg i vanskelige tider.

Kjønnsubalanse

Hos noen reptiler er kjønnnet på avkommet avhengig av temperaturen under utlekkingen. Dette henger trolig sammen med hvor fort fosteret utvikles, og hvilket kjønn som har fordel av å ha de største individene. Hos alligatoren utvikler egg seg til hunner ved temperaturer under 30 grader, mens høyere temperaturer fører til hanner. Ved høye temperaturer utvikler fosteret seg raskt og vokser seg stort. Alligatorhan-

ner er svært konkurrerende, og store hanner klarer seg best.

Store hunner

Blant noen skilpaddearter er forholdet omvendt. Hunnene trenger å være større enn hannerne fordi de legger mange og store egg. Her fører høye temperaturer under utlekkingen til utvikling av hunner. Ved en vedvarende temperaturøkning forstyrres kjønnsbalansen, noe som vil gå ut over bestandens evne til å forplante seg.

I havet er mange virvelløse dyr avhengig av at larvene vandrer og finner de riktige forholdene for å utvikle seg videre. Endringer i klima og havstrømmer kan føre til at larvene aldri finner riktige forhold, og forblir på larvestadiet. Dermed vil de dø uten å forplante seg, og hele bestanden vil være truet.

Tynnere ozonlag – også i tropene?

Hittil er ozonhull hovedsaklig assosiert med polarområder. Men nå er Norges fremste ekspert på ozonlaget, professor Ivar Isaksen, i Malaysia for å diskutere mulighetene for tropiske ozonhull med forskerkolleger fra hele verden.

Av JON BJARTNES

I Malaysia skal Isaksen være med på opprettelsen av et ozon-forskningssenter. I sentret, som opprettes med støtte fra FN, skal forskere arbeide med observasjoner, teorier og politiske tiltak mot nedbrytningen av ozonlaget. Det er første gang slikt arbeid er koordinert og organisert i et u-land.

— Hittil har vi konsentrert oss mest om polare strøk. Men mye er nytt på dette feltet. Og det er ikke så sikkert at strøk rundt ekvator slipper så lett unna ozon-nedbrytningen som vi tidligere har trodd, sier Isaksen til N&M Bulletin like før avreise. Men han understreker at

grunnlaget er altfor spinkelt til å trekke konklusjoner fra. — Her må det foretas målinger. Foreløpig utgjør de registreringene som er gjort et altfor dårlig materiale, og instrumentene som målingene er utført med, er mindre pålitelige enn de som brukes på høyere breddegrader, sier Isaksen.

Drivhuseffekten:

Kontinental natur i Norge

Drivhuseffektens klimaøkning kan føre til at Sør-Norge får en kontinental flora og fauna, der barskog med elg blir erstattet av løvskog med villsvin og dådyr. Den sørnorske naturen kan tilsvarende bli forskjøvet nordover i landet. Men det er høyst usikkert om det økologiske systemet vil tåle en rask forskyvning nordover. Dette sier forskere som vurderer biologiske virkninger av en rask klimaøkning.

Av ANDERS GJESVIK

Rapporten om klimaendring i Norge anslår en temperaturøkning på fire grader om vinteren og to grader om sommeren om mot år 2030. Biologer som N&M Bulletin har kontaktet er enige om at en vedvarende temperaturøkning vil føre til en forskyvning mot nord av floraen og faunaen. Den norske naturen vil bli mer lik den kontinentale.

Dådyr mot elg

Vegetasjonen er avgjørende for dyrelivet. Hvis den sørnorske barskogen blir erstattet av kontinental løvskog med eik og bøk, gir det nye livsbetingelser for sørlige dyrearter som villsvin, dådyr og murmeldyr. Samtidig kan mangel på barskog og snø føre til at dyr som elg og hare trekker nordover. Den nordlige haren som lever i Norge kan langt på vei bli erstattet av den sørlige haren som lever i Skåne. Den sørlige haren skifter ikke til hvit pels om vint-

ren, og blir følgelig ikke like synlig som bytte i et snøbart landskap.

Biologene peker også på at en temperaturøkning vil føre til at dyr som normalt trekker nordover om vinteren vil bli i Norge hele året. Fuglearter som trost og snøspurv har et lite fast trekkemønster, og den milde vinteren i år har ført til at det er observert sjeldent mange trost i Oslo-området.

Problemer i Arktis

En forskyvning mot nord av floraen og faunaen kan medføre mange problemer. Arter som i dag lever i lommer, kan få problemer med å trekke nordover. Et eksempel er den sørnorske villreinbestanden som i dag lever i en lomme på Hardangervidda. De arktiske artene har ikke noe nordligere område å trekke til for å kompensere en temperaturøkning. Her kan en temperaturøkning true bestanden til flere arter, og særlig ille blir det hvis sjøisen smelter. Da vil sel, isbjørn

og flere fuglearter være truet.

For rask utvikling

Professor Charles Schweger er tilknyttet universitetet i Tromsø, der han forsker på drivhuseffekten. Han mener at faunaen kan komme i utakt med floraen ved en rask temperaturøkning.

— Dyrene kan reagere relativt raskt på det nye klimaet, og det vil være naturlig for dem å trekke nordover. Men skogen de lever i flytter seg ikke like raskt, det kan ta hundre år å etablere en ny skog, sier Schweger til N&M Bulletin.

Schweger peker også på at en temperaturøkning kan føre til økt nedbør. Den økte nedbørsmengden vil om vinteren komme som snø i de nordlige deler av Norge, fordi det fortsatt vil være kuldegrader her selv om temperaturen stiger med 4 grader om vinteren. En markant økning i snømengden kan føre til vanskeligheter for flere av dyrene som lever i området.

Det regner mer enn før

Her er litt statistikk for å gjøre den rare vinteren enda rarere: Mer nedbør er en av de følgene forskerne mener drivhuseffekten får på våre breddegrader. Nedbørmengden over Norge har økt de siste ti årene.

Av JON BJARTNES

Meteorologisk Institutt bekrefter at tendensen var stadig mer nedbør på hele 80-tallet. Riktignok fordelte den seg ikke jevnt over hele landet, men to-

talt er økningen ikke til å ta feil av, får N&M Bulletin opplyst.

En av følgene er at selv om svovelinnholdet i nedbøren synker, ramler det ned omtrent like mye svovel som før. (I parentes bemerket blir effekten verre, fordi jordens evne til å

motvirke den sure nedbøren synker etterhvert.)

Det samme tiåret har forskerne registrert de fem-seks varmeste årene på 1900-tallet – og disse tallene gjelder hele kloden. Var det noen som sa at drivhuseffekten var rent oppspinn?

Takk for støtten!

Johns Solber & Søn A/S
PB 7664 Skillebekk,
0205 Oslo 2
Tlf.: (02) 44 79 74

Svedala-Arbrå
Postboks 55 Korsvoll, 0808 Oslo 8. Telefon (02) 23 50 82
Telex 76 959 asosl n. Telex (02) 23 51 88
Utstyr for grus, pukk og
industrianlegg

SVAE PAPIR –
MASKINAGENTUR A.S
P.O. Box 73, N-0915 OSLO 9
Tlf. 02-10 68 50, Fax 02-21 23 82

Hoechst

 **RANA
KOMMUNE**
Tlf. (087) 52 500 - Boks 173, 8601 Mo

 ALFA
LIVSFORSIKRING

 Åke Larson AS
POSTBOKS 5 SKØYEN, N-0212 OSLO 2

SABA Mölnlycke

Miljø viktig for ferie

Annenhver nordmann som planlegger ferie i Norge stiller sterke krav om økt innsats for å bevare natur og miljø.

Av ANDERS GJESVIK

Hver femte person vil ha omfattende tiltak for å bevare gammel småbebyggelse og historiske bygninger. Dette går fram av en forsk undersøkelse om nordmenns ferievaner utført for NORTRA, som er reiselivets markedsføringsorgan.

Undersøkelser foretatt på kontinentet viser en tilsvarende økning i de ferierendes miljøbevissthet. Direktør i NORTRA, Rolf Pettersen, sier at dette er en klar utfordring både til myndigheter og reiselivet.

– Ren luft og rent vann er viktig for både nordmenn og utlendingers valg av reisemål. Reiseproduktene må legges opp slik at naturen blir brukt skånsomt. Vi må legge turismen til områder som tåler hyppig bruk, og vi må veilede turistene i bruken. Det er nødvendig å være forsiktig med mekaniske inngrep i naturen, ingen er tjent med gondolbane på hver fjelltopp. I dag har vi kanskje overkapasitet av skihæiser og skitrekke. Men hensynet til natur og miljø må alltid veies opp mot behovet for en lønnsom turistnæring, sier Pettersen til N&M Bulletin.

Takk for støtten!

SL Stor-Oslo Lokaltrafikk
Får deg trygt fram

Smør-Petersen ***

Eivind Reiten snur kraft-Norge på hodet

Hurdal (N&M Bulletin): Olje- og energiminister Eivind Reiten har tenkt å snu vannkraft-Norge på hodet. Både topris-systemet og prognosepolitikken ligger tynt an med ham ved roret.

Av JON BJARTNES

– Økonomi og miljø blir de viktigste premissene for energipolitikken framover, sa Reiten på miljøbevegelsens seminar om energi og vassdrag i Hurdal i forrige uke.

Ikke utbygging nå

Olje- og energiministeren advarte mot ny vannkraftutbygging, ihvertfall innen 1995.

– Det ville være økonomisk risikabelt å legge opp til ferdigstilling av betydelig ny kapasitet før i annen halvdel av 1990-årene, sa Reiten. Dermed ble han tatt varmt imot av møtelyden, som var dominert av Naturvernforbundet og av representanter for lokale vassdragsvernegrupper.

Nytt prissystem

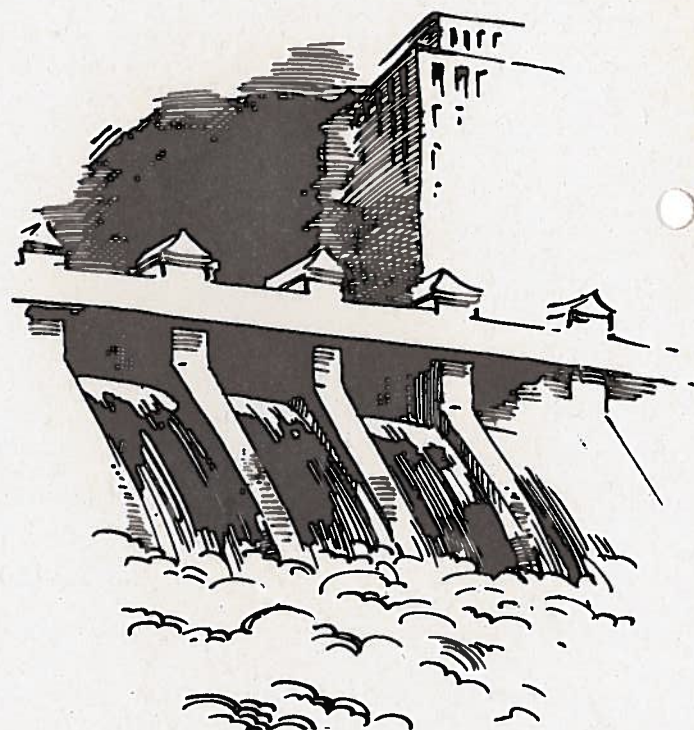
Reiten vil bort fra et skarpt skille mellom fastkraft (kraft som leveres på langtidskontrakter) og såkalt tilfeldig kraft (kraft med relativt lav leveringssikkerhet). I dette systemet er fastkraftprisen blitt fastsatt av Stortinget.

Dette er for lite rasjonelt, mener Reiten. Isteden vil han myke opp skillet mellom fastkraft og tilfeldig kraft, for å få sterkere konkurranse og mer fleksibilitet.

Ny prognosepolitikk

Reiten vil også bort fra en situasjon der myndighetenes prognoser om kraftbehovet ti år fram i tiden kan brukes som eneste argument for nye utbygginger.

– Her må også andre variab-

ler inn i utbyggernes regnestykker: Graden av økonomisk vekst, prisen på alternativ energi, virkningen av miljøavgifter, energiøkonomisering og effektivisering, sa Reiten.

Få løfter

Olje- og energiministeren unnagikk behendig å love for mye. Han fikk spørsmål fra salen om han støttet Brundtland-kommisjonens målsetting om å halvere energiforbruket de neste 40 årene. Da vred han seg elegant unna, og sa at uansett hva vi måtte mene om energiforbruket i framtiden, må vi kunne enes om en mer enhetlig og rasjonell politikk for prissetting og planlegging.

Nordisk plan

Den danske energieksperter Niels Meyer var også innleder på seminaret. Han tok til orde for en felles nordisk energiplan.

– Ved hjelp av en slik plan kunne vi, for eksempel, utvikle svenske atomkraftverk uten problemer, sa Meyer.

Han konkluderte sitt innlegg med at det er fullt mulig å oppnå de målene Brundtland-kommisjonen setter for senkning av energiforbruket.

– Men da er det en klar forutsetning at Norge og Sverige ikke lefler for mye med EFs indre marked. Der handler energipolitikken om to ting: Mest mulig energi billigst mulig, sa Meyer.

Naturvernforbundet: Hardt ut mot Senterpartiet

Naturvernforbundets leder Ragnar Vik går hardt ut mot Senterpartiet, fordi partiet vil begrense verneplanen for barskog. Forbundet mener miljøvernminister Kristin Hille Valla er på kollisjonskurs med sitt eget departement.

Av JON BJARTNES

Utvalget som la fram Verneplanen for barskog skisserte to alternative planer: Den ene tok sikte på vern av ca. 1300 kvadratkilometer skog (Alternativ A) den andre tok sikte på å verne ca. 500 kvadratkilometer (Alternativ B).

Mindre enn minst

På Senterpartiets fylkesårsmøter de siste ukene har den ene Sp-statsråden etter den andre gitt uttrykk for at selv det minste alternativet blir for tøft.

– Ut fra økonomiske og næringsmessige betraktninger mener Miljøverndepartementet at vern av 385 kvadratkilometer produktiv skog (den produktive delen av alternativ B) kan synes noe ambisiøst, sa Kristin Hille Valla til årsmøtene i både Hedmark og Oppland Senterparti.

– Kollisjon

Dermed er hun klart på kolli-

sjonskurs med de retningslinjer hennes eget departement har trukket opp, mener Naturvernforbundet.

– Både departementets egne, generelle retningslinjer, og de mer konkrete målene som Direktoratet for Naturforvaltning har satt opp, peker mot en verneplan som er større enn – og ikke mindre enn – utvalgets minste alternativ. Direktoratet sier direkte at vernet må omfatte mer enn 385 kvadratkilometer produktiv skog, dersom en skal sikre et representativt utvalg av ulike barskogområder. I virkeligheten er Hille Vallas partitaktiske utspill en miljøpolitisk kamperklæring, sier Naturvernforbundets Thor Midteng til N&M Bulletin.

– Sp en risiko

Naturvernforbundets leder Ragnar Vik har denne uka sendt et uvanlig krasst innlegg om barskogvern til pressen. Han mener naturvernet løper en høy risiko når Senterpartiet sitter i regjeringen.

– I denne saken var det tidlig

klart at vi sto overfor en spesiell risiko: Såvel Landbruksministeren som Miljøvernministeren kommer fra Senterpartiet, og de er følgelig særskilt utsatt for press fra de næringsinteresser som berøres av barskogplanen, skriver han.

– Bygdenes rett

Det er da heller ingen som legger skjul på at næringsinteressene veier tungt for Senterpartiet i denne saken. Kommunalminister og Sp-leder Johan J. Jacobsen sa på årsmøtet til sitt fylkeslag i Nord-Trøndelag at «miljøvernet lett kan komme i miskreditt, dersom den sentrale naturforvaltning griper inn i bygdenes disposisjonsrett over lokale ressurser på en måte som svekker grunnlaget for næringsutøvelse og bosetting».

Jacobsen svever i villfarelse, mener Ragnar Vik. I sitt innlegg skriver han at det er foruroligende når maktbaverne mener uskadet skogsnatur er å betrakte som lokale ressurser som bør være undergitt bygdenes disposisjonsrett.

Titania-føljetongen fortsetter

På tross av at miljøvernministeren nylig skar gjennom i Titania-saken og beordret slammet på land, er ikke saken endelig ute av verden ennå. Fremskrittspartiet og flere stortingsrepresentanter fra Rogaland har ikke gitt opp kampen mot landdeponi.

Av GUNNAR BOLSTAD

Jan Simonsen fra Fremskrittspartiet har lagt inn et såkalt privat forslag om fortsatte utslipp til sjøen og saken vil bli behandlet i kommunal- og miljøvernkomiteen i nær framtid.

Ingen stortingsrepresentanter er villig til å kommentere saken offentlig slik den nå står, men etter det vi erfarer vil flere representanter sette mye inn på at saken stoppes i komiteen, slik at den ikke kommer opp til realitetsvotering.

Nøkkelen til saken ligger nå hos Arbeiderpartiet, og mange skvatt nok i stolen da også Thorbjørn Berntsen tok til orde for å få saken opp i Stortinget. Imidlertid skal Berntsen ha fått klare signaler fra partifeller om å ligge lavt, og mye tyder på at ingen partier som ønsker seg en seriøs miljøprofil tør å kludre til denne saken ytterligere, får vi vite fra informert hold.

Takk for støtten!

Norppapp
Norppapp Industri A/S

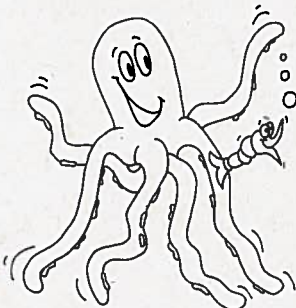
NORGES HYPOTEKINSTITUTT
LØNSHJELP MED 2%
POSTBOKS 18 - 0412 MINDE
TELEFON 0420 12 25

Miljøhefter for barneskolen

Norges Naturvernforbund har laget et gratis undervisningsopplegg for barneskolen om natur- og miljøvern.

Undervisningsmaterialet består av elevhefter og lærerveiledning for 1.-3.klasse og 4.-6.klasse. Heftene tar utgangspunkt i hva barna kan gjøre i sitt eget nærmiljø, såkalte miljødetektivoppgaver. Temaet er vann, og hva vi kan gjøre for å holde hav, elver og innsjøer rene. Elevheftene består av miljødetektivoppgaver, kryssord, fargeleggingsoppgaver og forskjellige tekster. Lærerveiledningene er utformet slik at læreren kan velge hva han vil fokusere på. De inneholder en meny med forslag til aktiviteter og arbeidsoppgaver.

Aktivitetsforslagene passer i flere fag: samfunnsfag, norsk, naturfag, geografi, engelsk, matematikk, gymnastikk, drama, kristendomsundervisning og livssynsundervisning. Undervisningsmaterialet kan bestilles vederlagsfritt fra Norges Naturvernforbund.

Norsk Hydro: – Meningsløs PVC-boikott!

Miljøbevegelsens planer om en boikott av klororganiske stoffer har satt Norsk Hydro i krigshumør. De akter å slåss for PVC-industrien sin, som i dag står for omlag åtte prosent av omsetningen i konsernet, og som stadig er i vekst.

Av GUNNAR BOLSTAD

– Miljøbevegelsens eventuelle boikott av PVC er meningsløs og fullstendig ute av proporsjon, hevder markedssjef Lars Kildahl i Norsk Hydros petrokjemidivisjon overfor N&M Bulletin.

– PVC er et meget energi- og miljøhensiktsmessig materiale. Det at PVC inneholder klor er ikke ensbetydende med at det utgjør en miljøbelastning, mener Kildahl.

– Det som gjør klororganiske forbindelser betenkelige i naturen er deres fettløselighet og bestandighet slik at de akkumuleres i næringskjeden. PVC har ingen av disse egenskapene, sier Kildahl.

Ozonlag

– En boikott av de klororganiske stoffene vil føre til at bortimot halvparten av de miljøgiftene som hoper seg opp i næringskjeden vil bli fjernet, i likhet med 30 prosent av de drivhusskapende stoffene og mer enn 60 prosent av de stoffene som ødelegger ozonlaget, hevder generalsekretæren i Naturvernforbundet, Jørn Silje-holm. – Et viktig miljøaspekt

ved PVC er de store mengdene kreftfremkallende EDC-tjære som er et biprodukt i industriprosessen, sier Silje-holm.

– Saklig debatt

Norsk Hydro akter å komme sterkt på banen dersom den internasjonale miljøbevegelsen innlemmer PVC i sin boikott av klororganiske stoffer.

– Vi vil ønske å delta i debatten på dette området, som vi kjenner meget godt. Det er ikke mulig å skjære alle former for klorindustri over en kam. Vi liker ikke denne forenklete kampanjeformen og mener det må være mulig med en mer nysansert og saklig debatt, sier Kildahl.

Konsekvenser

– Hvilke konsekvenser kan en boikott få for Norsk Hydro? – Negativ oppmerksomhet vil aldri gi positive virkninger uansett om den negative oppmerksomheten er berettiget eller ei. Vi har ikke noe i mot at det rettes oppmerksomhet mot de reelle miljøvirkninger av den industri vi driver, men vi er

uenige i at PVC settes i samme båt som KFK-gasser og visse klorholdige plante- og insektsmidler samt klorholdige løsningsmidler. Man tjener ikke miljø- og ressurs-hensyn ved å boikotte PVC og øke bruken av stål, betong og trykkimpregneret treverk i stedet.

– Men frykter du en slik boikott?

– Nei, vi har ingenting å frykte, men vi vil forsvare vår PVC-virksomhet som representerer en viktig, lønnsom og samfunnsnyttig del av Norsk Hydros samlede virksomhet. Vi beskjeftiger i dag over 2.000 mennesker i Norge, Sverige og Storbritannia, sier Kildahl.

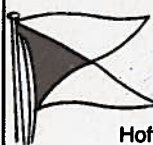
Eller Barentshavet?

Hos sekretariatet til Felleskampanjen for jordas miljø og utvikling får N&M Bulletin opplyst at den internasjonale miljøbevegelsen trolig vil bestemme seg for valg av tema når det nærmer seg slutten av april. Et annet aktuelt alternativ er å sette søkelys på Norges oljeboringsplaner i Barentshavet.

Takk for støtten!

**NORGES
SKOGEIERFORBUND**

**REDERIET
HELGE R. MYHRE A.S**

Hoffsveien 1 – P.O. Box 53 Skøyen – 0212 Oslo 2 – Norway
Telephone (02) 50 57 00 – Telex 72 950

Wittusen & Jensen a.s
DIN KONTORPARTNER

Pottemakerveien 10, P.b. 115 Kalbakken, 0902 Oslo 9.
Tel. (02) 16 00 10. Fax (02) 25 88 60

**SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE**

Gode idéer vokser ikke på trær

Stor idékonkurranse: BRUK "PAPPEN"

Miljøarbeid krever vilje, evne og gode idéer, – ikke minst gode idéer. Som landets største næringsmiddelindustriarbeider meieriene for et bedre miljø. Men vi vil gjøre mer. Til det trenger vi også dine idéer.

Hvordan kan emballasjen brukes om igjen? Vi vet at melkekartonger brukes både ved føring av fugler og dyrking av gulrøtter. Idékonkurransen gjelder all emballasje for melk og andre meieriprodukter. Husk: Gode miljøidéer begynner ofte med de små, hverdagslige ting.

Slik deltar du: Send en beskrivelse av den gjenstanden du lager eller av den idéen du har. Skriv et brev, lag en tegning, eller ta et bilde. Du må selv ta vare på din idé-gjenstand – ikke send selve gjenstanden. En jury skal velge de beste forslagene. Disse skal senere stilles ut, bl.a. på TusenFryd og på Meieridagene i Trondheim i midten av september. Det er ingen aldersgrense – alle kan delta – men juryen vil ta deltagerens alder med som et moment i valget av vinner.

Premier:
1. premie: Reise etter eget valg for 12.000,- kroner. Mange trøstepremier.

Send ditt idéforslag som vanlig brev til: Bruk «Pappen», Postboks 5801 Hegdehaugen, 0168 Oslo 1, innen 15. juni 1990. Husk å skrive navn, adresse, telefonnummer og alder på forslaget ditt.

Lykke til!

NORSKE MEIERIER

Kjemikalieprodusent får kjeft: Tvilsom «Bakkekontakt»

Et snedig markedsføringsknepp fra plantevernmidelfirmaet Monsanto blir møtt med skarp kritikk fra Akershus Bondelag og Naturvernforbundet. Under den jordnære tittelen «Bakkekontakt» har Monsanto Norge A/S lansert et eget blad, angivelig for å formidle «saklig informasjon» om plantevernmidler.

Av GUNNAR BOLSTAD

– Det er de med sterke meninger og svake kunnskaper som slipper til i pressen, hevder bladet «Bakkekontakt» om debat-

ten om plantevernmidler. Og i kjappe språklige vendinger framhever bladet fordelene ved plantevernmidler og andre tekniske nyvinninger.

Under tittelen «Må vi sulte før bioteknologien blir god-tatt?» får landbruksredaktøren i BBC komme til orde med sin redsel for at protestaksjoner som *savner vitenskapelig grunnlag* kan sette den bioteknologiske forskningen flere ti-år tilbake. Om SFTs langtidsplan heter det at den lister opp en rekke tenkte problemstillinger omkring plantevernmidler – *uten at det er bekreftet at problemene virkelig eksisterer.*

Glyfosat i skogen

– Motstanden mot glyfosat i skogbruket beror på manglende kunnskaper. Påstandene om at sprøyting skulle redusere

artsrikdommen i skogen *er grepet rett ut av luften*, erklærer en beleilig tilstedeværende forsker ved Statens Plantevern til «Bakkekontakt». Liknende karakteristikk av motstanderes synspunkter florerer i de to utgivelsene som har kommet N&M Bulletin i hende.

Både Akershus Bondelag og Naturvernforbundet går kraftig ut mot den klorblekede publikasjonen.

– Det er utrolig at et firma i dag har så liten bakkekontakt og hva de kan få seg til å skrive. Men de kjemper vel for sin egen eksistens, sier professor Ragnhild Sundby ved Landbrukshøgskolen på Ås, tidligere leder i Naturvernforbundet.

– Ikke akseptabelt

Styret i Akershus Bondelag er ikke nådigere: I et brev til

Monsanto tar de skarp avstand fra en slik form for opinions- og markedsbearbeiding.

– Det er ikke akseptabelt at utenlandske kapitalinteresser går fram på en slik måte for å legalisere sine produkter, heter det i brevet.

– Lite tillitvekkende

Ved siden av innholdet, som Akershus Bondelag karakteriserer som «lite tillitvekkende», reagerer man også på bladform.

– Hefkets navn og utforming er påfallende lik det som er vanlig når landbrukets egne talsmenn sender ut informasjon. Med den form som Monsanto Norge A/S har valgt kan dette gi landbruket framtidige troverdighetsproblemer i miljøarbeidet, heter det i brevet.

BREV

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer annenhver uke. Abonnement gjelder for ett år.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 250,-
☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 150,-
☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 120,-
☐ TILBUD! 2 måneder GRATIS!

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
portoën.

SVARSENDING

Avtale nr. 109 000/5 Pb.

Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5